
Vergaderjaar 2003–2004 A

---

29 486 (R 1756)

Verdrag inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Kazachstan; 's-Gravenhage, 27 november 2002

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 maart 2004

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 19 maart 2004.

De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 18 april 2004.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 27 november 2002 te 's-Gravenhage totstandgekomen verdrag inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Kazachstan (Trb. 2003, 18).¹

Een toelichtende nota bij dit verdrag treft u eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 19 maart 2004 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
B. R. Bot

---

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

In deze nota wordt mede namens de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Financiën het op 27 november 2002 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Kazachstan toegelicht.

Een verdrag inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft tot doel investeringen over en weer in beide landen bescherming te bieden en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake het onderhavige verdrag heeft plaatsgevonden op initiatief van het Koninkrijk der Nederlanden.

Het verdrag, dat grotendeels overeenkomt met het Nederlandse modelverdrag, garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen door investeerders van de ene verdragspartij op het grondgebied van de andere verdragspartij. Investeerders hebben met betrekking tot hun investering recht op een behandeling die niet slechter is dan de behandeling die investeerders uit het land zelf krijgen (nationale behandeling), alsmede op een behandeling die niet slechter is dan de behandeling die aan investeerders uit derde landen wordt gegeven. Investeerders hebben recht op de beste van deze twee behandelingen.

Het verdrag voorziet verder onder meer in een vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden tevens regels gesteld omtrent onteigening van een investering. Eventuele geschillen kunnen aan neutrale internationale arbitrage worden onderworpen.

Het verdrag is in het Engels, in het Nederlands, in het Kazachs en in het Russisch gesloten.

Op 1 juli 1999 is de op 23 januari 1995 te Brussel totstandgekomen Partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Staten, enerzijds, en de Republiek Kazachstan, anderzijds (Trb. 1995, 144) (hierna: de Overeenkomst) in werking getreden. Deze Overeenkomst bouwt voort op de vormen van economische samenwerking ingesteld in de op 18 december 1989 te Brussel totstandgekomen Overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en de Unie van Socialistische Sovjetrepublieken inzake handel en commerciële en economische samenwerking (PbEG 1990 L 68). De Overeenkomst bevat onder meer maatregelen om de handel te liberaliseren en voorziet in een paragraaf over een gestructureerde politieke dialoog. In artikel 46 van de Overeenkomst hebben partijen onder meer afgesproken dat de samenwerking in het bijzonder gericht is op de doelstelling dat de Lid-Staten en de Republiek Kazachstan passende overeenkomsten sluiten voor de bevordering en de bescherming van investeringen. Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, geldt de Overeenkomst alleen voor Nederland. Dit verdrag geeft derhalve voor Nederland en de Republiek Kazachstan uitwerking aan de Overeenkomst. De Overeenkomst bevat ook bepalingen over onderwerpen (de vestiging en exploitatie van ondernemingen en betalings- en kapitaalverkeer) die tevens voorkomen in dit verdrag. In de toelichting op de artikelen 3 en 5 wordt op de verhouding tussen die bepalingen in de Overeenkomst en het onderhavige verdrag ingegaan.

Het belang van het verdrag

Het belang van het investeringsbeschermingsverdrag voor Nederlandse investeerders is gelegen in het feit dat het verdrag regels bevat die aan hen voor langere tijd zekerheid verschaffen over behandeling van hun

investeringen. Zij hebben in ieder geval recht op de meest gunstige van de behandeling die investeerders van het eigen land of die uit een derde land genieten. De bescherming die het verdrag verder biedt, zoals het recht op vrije transfer en de regels bij onteigening, blijft bestaan ook als de nationale wetgeving gewijzigd zou worden. Alle investeringsbeschermingsverdragen die het Koninkrijk der Nederlanden sluit, zijn gebaseerd op de Nederlandse modelovereenkomst. Deze is in nauw overleg met het bedrijfsleven ontwikkeld en biedt het bedrijfsleven een toezegging tot bescherming van de investeringen in het andere land. Een investeringsbeschermingsverdrag vormt een kader waar het bedrijfsleven in het buitenland een beroep op kan doen als er bijvoorbeeld een investeringsgeschil is of dreigt.

Economie en bilaterale economische betrekkingen met Kazachstan

Tot het uiteenvallen van de Sovjetunie, maakte Kazachstan een geïntegreerd onderdeel uit van de centraal geleide Sovjet economie, en was daarbij met name gespecialiseerd in de sectoren landbouw, metaal en mineraalwinning. Na de onafhankelijkheid in 1991 stortte het Kazachse economische systeem geheel in, en het vorige decennium laat dan ook een grillig verloop zien van de economische ontwikkelingen in het land. Een periode van herstel werd in 1998 gevolgd door de Russische roebelcrisis. Sindsdien laten de macro-economische resultaten van Kazachstan weer een positieve trend zien: in 2001 werd een reële economische groei bereikt van 13,2%. De groei in 2002 wordt geschat op 9,4%.

De Kazachse economie draait voornamelijk op de olie- en gasindustrie. Het land beschikt zelf niet over de middelen om bestaande velden te ontwikkelen of nieuwe te exploreren, en heeft daarom buitenlandse investeerders toegelaten in deze sectoren. De olieproductie is geconcentreerd in het westen van Kazachstan en biedt relatief weinig werkgelegenheid. Naast olie en gas, zijn metalen en ook landbouwproducten belangrijke exportproducten voor Kazachstan. De landbouwsector biedt de grootste werkgelegenheid in het land, hoewel de sector slechts 8,6% van het bruto binnenlands product (BBP) voor zijn rekening neemt (in vergelijking met 23% in 1992).

Structurele economische hervormingen zijn het afgelopen decennium uitgebleven. Hoewel het Kazachse privatiseringsprogramma een van de succesvolste was van de voormalige Sovjetrepublieken, beschikt de staat nog altijd over aanzienlijke belangen in de olie- en gaseconomie, de transport- en de metaalsector (ook daar waar bedrijven geleid worden door buitenlandse investeerders). De Kazachse overheid blijft huiverig om buitenlandse investeerders toe te laten in strategische sectoren en menige privatiseringsoperatie wordt gekenmerkt door conflicten en corruptie. De recente groei van de Kazachse economie wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijgende olieprijs, de devaluatie van de nationale munt (de tenge) en meevallende oogsten in de landbouw. Door deze groei komt er ook een lichte verbetering in de overigens sinds 1991 sterk verslechterde levensstandaard van de gemiddelde Kazach.

De Nederlandse export naar Kazachstan is sinds 1998 sterk toegenomen, van € 66,4 miljoen in 1998 naar € 122,4 miljoen in 2001. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om machines en vervoermaterieel. In de eerste helft van 2002 werd voor € 78,8 miljoen geëxporteerd. De Nederlandse import bleef hierbij achter. Die bedroeg in 1998 € 16,9 miljoen en was in 2001 opgelopen naar € 51,7 miljoen. In de eerste helft van 2002 bedroeg de import al € 72,6 miljoen. Belangrijkste importproducten zijn fabrikaten (staal, zink etc.).

Met ingang van het jaar 2001 is door het Ministerie van Economische Zaken het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO) opengesteld in

Kazachstan. Het PSO richt zich vooral op de landbouwen industriesector. Voor 2003 is maximaal € 2,0 miljoen beschikbaar.

De Kazachse markt biedt kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven, zowel voor multinationals als het midden- en kleinbedrijf, in diverse sectoren waaronder olie en gas, landbouw en voedselverwerking, transport, infrastructuur en havenontwikkeling. Momenteel is een groep Nederlandse ondernemingen met succes actief in Kazachstan.

Koninkrijkspositie

De regeringen van de Nederlandse Antillen en van Aruba hebben te kennen gegeven medegelding van dit verdrag wenselijk te achten. De regering van de Nederlandse Antillen beschouwt Kazachstan als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Investeringsbeschermingsverdragen kunnen een stimulans betekenen voor de totstandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

De regering van Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet hierbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen van Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake de behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsverdrag wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. De omschrijving van de term investeringen is niet limitatief. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringsgedaan door een in het gastland opgerichte rechtspersoon of door een in een derde land opgerichte rechtspersoon die onder toezicht staat van een onderdaan van een andere verdragspartij). De definitie van het grondgebied van de verdragspartijen is gelijk aan de definitie uit de Nederlandse standaardtekst, waarin de verwijzing naar een exclusieve economische zone is opgenomen (artikel 1, derde lid).

Artikel 2 bevestigt de bevoegdheid van de verdragspartijen om over de toelating van investeringen te beslissen en om voorwaarden aan investeerders op te leggen.

Artikel 3 gaat over de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere partij zullen krijgen. Er wordt voorzien in eerlijke en rechtvaardige behandeling van de investeringen en een verbod tot het nemen van onredelijke of discriminatoire maatregelen jegens de investeerder. Dit wordt nader gespecificeerd als de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen genieten. De voordelen die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie, een economische unie, een monetaire unie of een vergelijkbare instelling, behoeven niet aan onderdanen van de andere verdragspartij gegeven te worden. Op grond van het vijfde lid van artikel 3 hebben wettelijke bepalingen van een van beide verdragspartijen of verplichtingen krachtens internationaal recht die thans tussen de verdragspartijen bestaan of op een later tijdstip onderling worden aangegaan, die een algemene of bijzondere regeling bevatten op grond waarvan investeringen door onderdanen van de andere verdragspartij aanspraak kunnen maken op een behandeling die gunstiger is dan in dit verdrag is voorzien, voorrang boven dit verdrag. Hoofdstuk II van titel IV van de Overeenkomst (bepalingen inzake de vestiging en de exploitatie van ondernemingen) zou in specifieke gevallen tussen Nederland en de Republiek Kazachstan voorrang kunnen hebben. Zo wordt in artikel 23 van de Overeenkomst onder meer bepaald dat (de Gemeenschap en haar) Lid-Statens de op hun grondgebied gevestigde

dochterondernemingen van Kazachse vennootschappen, wat de exploitatie daarvan betreft, geen minder gunstige behandeling toekennen dan die welke zij aan enig vennootschap uit de gemeenschap toekennen, overeenkomstig hun wetgeving en bepalingen.

Artikel 4 voorziet met betrekking tot belastingen, heffingen en dergelijke en fiscale voordelen in een behandeling van de investeringen die niet minder gunstig is dan de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen in gelijke omstandigheden genieten, alsmede in een aantal uitzonderingen op dit beginsel.

Artikel 5 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in convertibele valuta zonder beperking of vertraging. De opsomming van categorieën betalingen is niet limitatief. Onderdeel 8 van artikel 5 garandeert eveneens vrije transfer van de in artikel 7 bedoelde compensatie voor verliezen als gevolg van bijvoorbeeld oorlog of revolutie. In een aantal investeringsbeschermingsverdragen wordt in artikel 5 ook verwezen naar artikel 6. In het onderhavige verdrag en in het verdrag dat als model wordt gebruikt bij onderhandelingen wordt daar niet naar verwezen. De reden daarvoor is dat artikel 6 een eigen overmakingsclausule bevat. Naar Nederlands inzicht gelden eventuele beperkingen op het kapitaalverkeer in het kader van artikel 5 dan niet voor betalingen in verband met onteigening. Wanneer een verdragspartij echter vasthoudt aan het noemen van artikel 6 in artikel 5 wordt daar soms mee ingestemd.

Hoofdstuk V van titel IV van de Overeenkomst (betalings- en kapitaalverkeer) is in lijn met hetgeen bepaald is in artikel 5. De beperkingen die op grond van het vijfde en het zesde lid van artikel 41 van de Overeenkomst door de Republiek Kazachstan in uitzonderlijke omstandigheden en onder strikte voorwaarden kunnen worden aangebracht op het vrije verkeer van kapitaal tussen Nederland en de Republiek Kazachstan gelden naar Nederlands inzicht niet voor betalingen die verband houden met een investering, bedoeld in artikel 5 van het onderhavige verdrag. Op grond van artikel 30, vierde lid, juncto derde lid, van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht (Trb. 1977, 169) is het eerdere verdrag (de Overeenkomst) namelijk slechts van toepassing in de mate waarin zijn bepalingen verenigbaar zijn met die van het latere verdrag (onderhavige verdrag).

Artikel 6 omschrijft de voorwaarden die het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering. Er worden waarborgen gegeven voor de betaling van een rechtvaardige schadeloosstelling, waarbij de werkelijke waarde van de investering bepalend is en waarbij een vertraging in de betaling daarvan tot compensatie leidt. Het ligt voor de hand dat het recht op rentevergoeding in gaat op het moment dat de investeerder recht heeft op betaling van zijn compensatie in verband met onteigening. Mocht daar een geschil over ontstaan, dan beslist de instantie aan wie het geschil wordt voorgelegd.

Artikel 8 bevat in het eerste lid de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering, zoals op grond van de Regeling herverzekering investeringen. In het tweede lid wordt bepaald dat de partij die uit hoofde van subrogatie uitkeert, recht heeft op dezelfde behandeling en betalingen, als degene die schadeloos wordt gesteld. De schadeloosstelling uit hoofde van een subrogatiecontract zal niet gebruikt worden als argument in het kader van een procedure onder artikel 9 van het verdrag (derde lid). Dit houdt in dat een verdragspartij, waarmee een investeerder een geschil heeft onder artikel 9 van het verdrag, tegen deze investeerder niet als verdediging mag invoeren dat een ander (de andere verdragspartij of een door haar aangewezen instantie) een schadevergoeding heeft uitgekeerd of zal uitkeren. Subrogatie raakt niet aan de hoofdzaak van het

geschil en kan door die andere verdragspartij niet op enige manier gebruikt worden in een geschillenbeslechtende procedure. Artikel 9 is derhalve ook van toepassing op die verdragspartij of de door haar aangewezen instantie (de schadeloosstellende partij).

Artikel 9 behandelt de geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. De verdragspartijen stemmen er op voorhand mee in dat een geschil tussen enerzijds een investeerder van de ene verdragspartij en anderzijds de andere verdragspartij betreffende een investering van die investeerder op het grondgebied van de eerstgenoemde verdragspartij, kan worden voorgelegd aan het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (ICSID), op grond van het op 18 maart 1965 te Washington tot stand gekomen Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1994, 126), hierna aangeduid als ICSID-verdrag. Het Koninkrijk der Nederlanden en Kazachstan zijn beide partij bij het ICSID-verdrag. Rechtspersonen, die onderdaan zijn van een verdragspartij en die voordat het geschil optreedt onder toezicht stonden van een onderdaan van de andere verdragspartij, worden in overeenstemming met artikel 25, tweede lid, onder b, van het ICSID-verdrag beschouwd als onderdaan van de andere verdragspartij. De rechtskracht van een arbitrage-uitspraak wordt geregeld in artikel 53 van het ICSID-Verdrag. De tenuitvoerlegging van een arbitrage-uitspraak geschiedt onder nationaal recht.

Artikel 10 bepaalt dat het verdrag ook van toepassing is op investeringen gedaan vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het verdrag.

Artikel 12 omschrijft de behandeling van een geschil tussen verdragspartijen. De voorzitter van het arbitrage-tribunaal, bedoeld in dit artikel, moet een onderdaan zijn van een derde land (eerste lid). In het vijfde lid is bepaald dat het tribunaal beslist op basis van eerbied voor het recht. Het besluit van het tribunaal is definitief en bindend voor de partijen bij het geschil (zevende lid). Het arbitrage-tribunaal bepaalt de verdeling tussen partijen van de kosten die worden gemaakt ten behoeve van de uitvoering van de geschillenbeslechting.

Artikel 14 geeft aan dat het verdrag een looptijd heeft van 15 jaar, waarna het stilzwijgend wordt verlengd, telkens met een periode van 10 jaar, behoudens opzegging met een termijn van zes maanden. In het geval van beëindiging van het verdrag zal een overgangsregeling van 15 jaar gelden ten aanzien van vóór de beëindiging van het verdrag gedane investeringen (derde lid).

De Minister van Economische Zaken,
L. J. Brinkhorst